

VEČERNI LIST

Posamezna številka 30 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 30 vin.

Cene po pošti:
za celo leto . R 53.-
za pol leta . R 25.-
za četrt leta . R 13.-
za 1 mesec . R 4.50
Za Ljubljano mesечно 4.50
Uredništvo in uprava:
Kopitarjeva ulica št. 8
Ureda. telefon št. 30

Za svobodo neodrešenih.

Protestni shod proti italijanskemu imperializmu.

Ljubljana, 27. jan. Sinoči se je v veliki dvorani »Uniona« vršilo veličastno zborovanje proti italijanskemu imperializmu. Na zborovanju so nastopili zastopniki vseh svetovnih naziranj. Bili pa so edini v vprašanju, da krivice ne bomo priznali nikdar! Soglasno je bila sprejeta naslednja resolucija:

Prebivalstvo ljubljanskega mesta in okolice, brez razlike političnega naziranja, zbrano dne 26. januarja 1920 na javnem shodu, sklicanem po društvu akademikov-beguncev v Ljubljani, z ozirom na predstojajočo rešitev jadranskega vprašanja, izraža svoje skrajno ogorčenje nad dejstvom, da se hoče to vprašanje rešiti, ne da bi se zaslišalo prizadeto prebivalstvo, da se torej glede njega uporabljajo principi germanskega imperializma, proti kateremu so se vedno borile države Spoznanja in Zedinjene države Severne Amerike, a ne sveti principi, katere je proglasil Wilson;

protestira najodločneje proti vsaki rešitvi jadranskega vprašanja, ki ne bi vodila računa o mnenju in težnjah prebivalstva pokrajin, za katerih usodo gre, in protestira dosledno temu tudi proti takozvani Wilsonovi črti, ki bi izročila Italijanom na milost in nemilost nad 400.000 zavednega jugoslovenskega prebivalstva;

poziva vse odločilne državne faktore in našo mirovno delegacijo, da ne sprejmejo nikakega kompromisa, kateri ne bi slonel na principu samoodločevanja narodov, kajti vsak kompromis, ki bi se protivil temu principu, bi dovedel v doglednem času do novih konfliktov, ki bi bili nevarni za mir v Evropi in ki bi bili lahko usodepolni ravno za one, ki danes ne računajo z duhom časa in ne vpoštevajo demokracijskih principov, kateri edini so sposobni, da prinesejo narodom zadovoljstvo in mir;

izjavlja konečno, da ne bo naš narod nikdar klonil pred krivico, ki bi mu jo prizadele države, katere so proglasile, da se bore za pravice malih narodov, in da bo storil vse, da se stre italijanski imperializem ravnotako, kakor je bil strl v svetovni vojni germanski in avstro-madžarski imperializem.

Ali sprejememo ultimatum?

LDU Lyon, 23. januarja. (Brezlično.) Kakor ve poročati »Matin«, se nagiblje razpoloženje javnosti v Belgradu k naziranj, da se sprejme ultimatum entente, vendar pa se smatra za potrebno podaljšanje roka za nekaj dni, da se morejo posvetovati voditelji strank narodne skupščine,

ki je točasno odgodena. (Op. LDU. Priobčujemo to vest pariškega lista radi kronike, vendar pa je iz ogromnih manifestacij širom naše države razvidno, da je razpoloženje našega naroda glede tega vprašanja popolnoma drugačno.)

Jugoslovanska podjetja in šume prehajajo v tuje roke.

Minister Kristan in dunajski žid dr. Kranz.

Ljubljana, 27. januarja. »Jugoslovanski Lloyd« piše v uvodnem članku o brezgla-lem postopanju naše vlade v vprašanju nacionaliziranja velikih tujih industrijskih podjetij. Namesto da bi bila poslušala strokovnjake, ki so svetovali, naj se pokupijo delnice teh podjetij, se je pa vlada zanašala na zaveznike, da ji bodo v mirovni pogodbi dovolili storiti s tujimi podjetji tako, kakor so storili v svojih deželah sami ter je zato prepovedala vsak nakup teh delnic. Toda mirovna pogodba z Avstrijo je te upe uničila. Tuji podjetniki so si pa medtem iskali kupcev drugod in jih našli dovolj ne le med Francozi in Angleži, marveč tudi med Italijani, ki so si iz vseh vil prizadevali, da pridejo v posest naših velikih šumskih podjetij in naše cementne industrije. Tako je danes znano dejstvo, da se velik del naše industrije nahaja v lasti italijanskih akcionarjev, a našo cementno industrijo bodo Italijani naravnost monopolizirali.

»No, zdi se, da vladi to še ni zadosti«, pravi list. »Minister za rude in šume An-

ton Kristan si je stavil sedaj nalogo, da še tisto malo industrije, kar je še niso pokupili Italijani in Francozi, da v roke avstrijskemu kapitalu, ki si iz vseh sil prizadeva, da si v Jugoslaviji ustvari močan vpliv. Posredovalec tega avstrijskega kapitala je dr. Josef Kranz, nekdanji ravnatelj Dunajske depozitne banke, ki je znan po svojem panamskem procesu začasa vojne, v katero afero so bili zapleteni tudi avstrijski nadvojvode, vsled česar se je ta pravda končno potlačila. Tega Kranza nam dovaja sedaj minister Kristan, da »reši« našo industrijo in izigra naše banke in naš kapital. Ta stvar se mora pojasniti ter je dolžnost ministra Kristana in celokupne vlade, ki očitno odobrava te korake svojega ministra, da to skrivnostno stvar pojasni. Ti in podobni poskusi posameznih ministrov ne pomenijo drugega, nego ponovno zaslužnje naše industrije. Tako osvetljuje delovanje ministra Kristana in njegovih tovarišev strokovni gospodarski list. Mi pa sanjamo o socializaciji!

zapuščal v spremstvu državnega pravdnika Friedländerja sodišče v Moabitu in je krenil proti svojemu avtomobilu. Predno je vstopil, se je še razgovarjal s Friedländerjem. Zda jci je pristopil mlad, lepo oblečen človek, in je nanj ustrelil. Friedländer se je obrnil in skočil proti napadalcu. Ta trenutek je atentator na Erzbergerja drugič ustrelil. Erzberger je padel nato, kakor poročajo očividci, v svoj voz in se odpeljal. Strelca so prijeli policijski uradniki. Dognali so, da je napadalec leta 1899 v Berlinu rojen, preje praporščak, sedaj dijak, po imenu Alfred von Hirschfeld, ki biva v Steglitzu pri svojih starših. Njegov oče je bančni uradnik. (Finančni minister Nemčije Erzberger, član kat. Centra, se je veliko trudil za mir. S tem si je napravil veliko sovražstvo vseh nacionalcev, vsenemcev in ameksjonistov, katerim se je zdela, da je poteklo še premalo človeške krvi za vojaške cilje.)

Širite »Večerni list«!

Občinski volilni red.

Dr. Žerjav z boleznim strahom sedi na občinskem volilnem redu, ki ga je sam skoval. Volilni red za občine je za široke plasti ljudstva še tajnost za devetimi pečati. Volitve se sicer pripravljajo na vseh koncih in krajih, za volilni red pa ne ve še nihče. Pač! Dr. Žerjavove stranke in zaupniki ga imajo že v rokah in se pripravljajo. Zdi se, da hoče dr. Žerjav izvesti pri nas volitve po mažarsko. Mažarske volitve so bile take, da je smel voliti le tisti, ki je držal s Tiszo. Ker se dr. Žerjav smatra za naslednika Tisze in Stürgkha, mora tudi on volitve izvajati po mažarsko. Sicer bi ne bil več dr. Žerjav in vodja demokratov - samostojnih - kapitalistov in socialistov vseh barv.

Zato vidimo danes v Sloveniji, da vladne stranke, med katere štejemo prav tako samostojne podeželske kapitaliste in oderuhe kakor mestne kapitala in dobrot polne voditelje socialističnega delavstva, da vse te stranke že dobro poznajo obč. vol. red, ki pa je še tajnost, ki ni še postava. Tu se nam vsiljuje podobna primera. Na Češkem komandira in pašuje vlada, ki obstoji iz veleposestniških kapitalistov in socialistov. Ta vlada vodi volitve v parlament, ki se bodo menda vršile 1. februarja, tako, kakor da bi se bila tudi ona učila pri Tiszi. Volilni red so skrivali. Le svoje zaupnike so obvestili o njem. Se le, ko je bila volitev razpisana, so ga izdali. Volitev z vsem postopanjem pa je bila tako na kratek rok razpisana, da so gospodje kapitalisti in socialisti upravičeno domnevali, da ostale stranke ne bodo več mogle pripraviti se. Vzglede dr. Žerjava tedaj ni osamljen. Ima še nekaj podobnih duš po svetu, ki vse pripadajo njegovemu svetovnemu nazoru, ki je edini in glavni predmet njih delovanja in nahanja: boj proti katoličanstvu.

Vendar: nobena reč ni tako skrita, da ne bi postala očita. Zato je tudi dr. Žerjavova volilna skrivnost prišla na dan. Izvedeli smo sledeče podrobnosti tega njegovega duševnega protiklerikalnega in protiljudskega dela.

Volilno pravico ima vsak moški, ki je 21 let star, in če prebiva v občini vsaj 2 leti. Javni nameščenec pa ima volilno pravico, če prebiva v občini od 1. januarja t. l. Delavsko ljudstvo je tu prikrajšano. Na stotine delavcev bo ostalo brez volilne pravice, ker se selijo s trebuhom za kruhom, posebno v teh težkih časih. S to odredbo je dr. Žerjav hotel prav posebno udariti delavske sloje. In značilno je, da socialistična stranka s svojim »Naprejem« proti tej krivici nima niti besedice ugovora in protesta. Delavstvo, zavedaj se, kdo te je prikrajšal pri volilni pravici!

Delavske in kmetijske žene nimajo volilne pravice! To imajo samo one, ki so dovršile 4 gimnazije, 8 razredov ali meščansko šolo, ali ki so samostojne gospodinjke. Krivična dvojna mera! Na kandidadni listi sme le vsaki četrti kandidat biti ženska!

Protikatoliško mišljenje pa je pokazal dr. Žerjav s tem, da odreja volilno pravico vsem redovnikom in redovnicam. Redovniki in redovnice, ki strežejo bolnikom, ki vzgajajo mladino, nimajo pravice voliti. Redovnica, ki ima vso potrebno izobrazbo, učiteljske, licej, meščansko šolo ter vzgaja mladino, nima nobenih pravic!

Pač pa bo smela voliti vsaka sicer obžalovanja vredna ženska iz javnih hiš, če ima sicer zadostno izobrazbo.

Te krute krivice, ki jo je dr. Žerjav prizadejal redovnikom in redovnicam nalašč, da pokaže svoje protikatoliško mišljenje, katoliško ljudstvo ne bo pozabilo!

Tak je volilni red, ki ga je izdal demokratski samodržec in največnik slovenskih socialistov.

Katoliški Centrum.

Zdelo se je zadnji čas, da bo Centrum, ta močna politična organizacija nemških katoličanov, razpadel v težki krizi, ki je prišla nanj zadnje mesece. Centrum je politična organizacija, ki združuje v državnem zboru zastopnike kmetijskih in delavskih krščanskih organizacij. To je stranka cele katoliške Nemčije. Ravno pred kratkim pa se je zgodilo, da je bavarska ljudska stranka, ki je bila del Centra, izstopila iz njega. To se je zgodilo zato, ker so nekateri Centrovi politiki premočno ne-števali pravice Bavarske in so preveč povdarjali centralizem. Nemci, dasi ravno enoten narod, pa nočejo o centralizmu veliko slišati, ker pomeni centralizem nadvlado največje nemške države, Prusije. To je napotilo bavarsko ljudsko stranko, da je izstopila iz Centra, da varuje avtonomno stališče Bavarske proti pruskemu centralizmu.

Druga nevarna točka pa je bila, da Kapitalisti so v strahu pred radikalnimi socialnimi zakoni, ki jih v Nemčiji sklepa Centrum v zvezi z desnim krilom socialne demokracije. Zato so kapitalisti iz strahu za svoje žepne zancele med ljudi geslo, da bo Centrum postal socialističen. Glupa je ta beseda. A tudi močne stranke čutijo na sebi, da ima še tako neumnega fraza včasih velik vpliv. Boječe duše so se začele h- ti radikalnih socialnih reform. Nasprotniki delavskega ljudstva in mo- ne njegove organizacije so se še vse- lili, da bo Centrum razpadel.

Toda strankin zbor, ki se je pre- tedni vršil v Berlinu, je pokazal, da Centrum stoji neomajen in močan na- znotraj in zunaj. Pokazalo se je tudi to- pot, da more stranka, ki je zgrajena na večnih načelih krščanstva in demo- kracije, prenesti tudi najmočnejše no- tranje pretese. Na zborovanju so se pojasnili in izravnali vsa nasprotja, ugotovili glavni cilji, določila pot za- bodočnost; Centrum stoji zopet trden in edin, kakor je od nekdaj imponiral nasprotnikom in bil v zgled in tolažbo sorodnim strankam.

O poteku zborovanja poročajo li- sti: Zborovanje je prineslo željeno jas- nost. Centrum ostane nesocialistična središčna stranka, ki se ob današnjih razmerah ne more odtegniti sodelova- nju v vladi. Strankin zbor je koalici- sko politiko odobril in s tem izpodbil vse poizkuse, ki so hoteli Centrum po- tegniti čisto na desno — k nemškimi nacionalcem. Centrum ne misli na to, da bi v svoj program sprejel upostavo monarhije. Predsednik Fehrenbach se je odločil postaviti na temelj republi- ke. Fehrenbach je očital monarhijs- njene grehe ob polomu in dal revolu- ciji izpričevalo, da ni oropala Cerkve njenega premoženja, kakor je to stor- la monarhija pred sto leti.

Nasproti kapitalizmu in socializ- mu je Centrum sklenil postaviti lasten jasno začrtan gospodarski in socialni program, o katerem so sklepali prihod- nji strankin zbor. Stranka je edina v tem, da ne zadostuje, pobijati samo najhujših izrastkov kapitalizma, am- pak da treba radikalnih gospodarskih preosnov.

Kar tiče preosnove državne usta- ve, se je na zborovanju priznalo, da je bavarska opozicija proti nadvladi, ki jo izvaja Prusija po svoji velikosti, svoji tradiciji in svojih državnih cen- tralnih v Berlinu nad drugimi dežela- mi Nemčije, popolnoma opravičena. Zahtevalo se je, naj se Prusija razčleni v pokrajine, ki bi po obsegu in številu prebivalstva odgovarjale drugim deže- lam. S tem se je utrla pot zopetni pri- družitvi bavarske ljudske stranke.

Zborovanje nemškega Centra mo- re biti dovolj podučno tudi za nas.

M rovni posvet.

Ldu. Lyon, 26. jan. (Brezlično.) V ponedeljek jutraj se je vršila v pariškem ministrstvu za zunanje stvari prva seja konference zavezniških poslanikov, kateri je predsedoval Millerand. Prisostvovali so kot zastopniki svojih držav lord Derby, Hugh Wallace, Jules Cambon, grof Benin-Longare in Mathus. Pri seji, ki se je nadaljevala tudi popoldne, se je razpravljalo o pripombah nemške vlade k navodilom, ki so bila izdana zavezniškim komisijam za določitev meja, ter se je določilo besedilo odgovora. Dalje je bila določena vsebina note, ki jo bodo zavezniški poslanci švicarski vladi in ki se tiče pogojev za vstop te države v zvezo narodov.

Mažarski državni poglavar.

Ldu. Budimpešta, 26. jan. (DunKU.) Kakor doznava »Pester Lloyd« s pristojne strani, bo mažarska vlada predložila narodni skupščini predlog, naj se izvoli začasen državni poglavar. O osebi, kakor tudi o obsegu in značaju oblasti državnega poglavarja naj bi odločala narodna skupščina. Nato bi Huszarjev kabinet podal svojo demisijsko državnemu poglavarju, ki bi poveril enemu izmed članov večine naloge, da sestavi nov kabinet. Novosestavljeni parlamentarni kabinet bi se potem predstavljal narodni skupščini in bi razvil svoj program.

Venizelos v Rimu.

LDU Lyon, 26. januarja. (Brezlično.) Venizelos je v nedeljo zvečer došel v Rim. Na kolodvoru ga je pričakovalo osebje grškega poslanstva in več uglednih članov grške kolonije v Rimu. V ponedeljek se je posvetoval z Nittijem o vprašanjih, ki se tičejo jadranskega problema. Venizelos, ki ostane v Rimu le malo časa, bo nadaljeval svoje potovanje v Atene.

Francija bo posotala vagone.

LDU Lyon, 27. januarja. (Brezlično.) Iz Prage se poroča: V najkrajšem času se bodo sestali v Pragi čehoslovaški in avstrijski delegati s francoskimi železniškimi strokovnjaki, da se posvetujejo o načinu razdelitve vagonov. Kakor javlja »Prager Tagblatt«, bo Francija dobavila državam, ki so nastale na ozemlju monarhije, razen prvotno obljubljenih 5000 vagonov še drugih 5000, da se tako omili prometna kriza v teh državah.

Nemri v Indiji.

LDU Pariz, 24. jan. (Dun. Ku) Agence Havas doznava iz Bombaya: Dne 24. t. m. popoldne so stavkajoči začeli pleniti skladišča v delu mesta, kjer prebivajo predilci. Na lice mesta so poslali redarje in vojske. Na zahtevo, naj se razidejo, so stavkajoči odgovorili z metanjem kamenj. Policijski uradnik je dal na to povelje, naj vojski streljajo, nakar se je razgrajala množica razsila. En stavkajoč je bil ustreljen in več ranjenih.

Viljem bo izročen.

LDU Pariz, 26. januarja. (Dun. KU) Po poročilih lista »Journal« javlja korespondent lista »Daily Chronicle« iz Washingtona: V diplomatskih krogih v Washingtonu menijo, da je odločitev Nizozemske v vprašanju izročitve bivšega cesarja Viljema zaveznikom dobrodošla. Ameriška mirovna delegacija je sicer iz solidarnosti pritrdila izročitvi cesarja Viljema, obenem pa je izjavila, da ne odobrava teh načel.

Kako Italijani izživajo.

LDU Split, 26. jan. (DKU) Ko je včeraj v Trogirju parnik »Danubio«, ki je bil namenjen v Šibenik, vkrcal premog, je izstopilo na obalo več potnikov Italijanov, ki so nesramno izživljali s prepevanjem izvalnih pesmi in žaljivimi klici meščanstvu in srbski vojski. Pri tem se je posebno odlikovala večja skupina civilistov. Navzoče občinstvo, ki je hotelo preprečiti neljube dogodke, se ni brigalo za izzivače, toda mladina, ki je bila zbrana na obali, se ni mogla zadržati mladina. Ko je parnik most, je začela prepevati jugoslovanske pesmi in odgovarjati izzivačem z raznimi klici. Tedaj so nekateri potniki s parnika vrgli med mirno meščanstvo, ki se je izprehajalo na obali, nekoliko debelih steklenic, velik kamen in več precejšnjih kosov premoga. Ogorčeno občinstvo je zahtevalo, da se parnik ustavi in da se poizkusi krivci ter ni dovolilo, da se odvežejo vrvi, s katerimi je bil parnik privezan k bregu. Nato je parobrod odrinil s silo, tako da so se vrvi potrgale. Ko se je nekoliko oddaljil od brega, je bilo s krova oddanih nekoliko strelcev iz revolverja na občinstvo. Poveljnik mesta je poslal takoj za parnikom motorni čoln s poveljem, da se ima parnik ustaviti. Po večkratnem brezuspešnem pozivu je dal poveljnik motornega čolna izstreliti v zrak dva strela in nato še več strelcev iz strojnice. Toda parnik se ni ustavil niti sedaj, marveč je s polno paro odplul proti Šibeniku. V Trogirju vlada zaradi tega dogodka veliko gorenje.

Politične novice.

+ Pogajanja v Belemgradu. Demokratsko-socialistična vlada se nahaja v težkem položaju. Zavozila jo je tako, da se mora pogajati z opozicijo. Regent je zadnje dni sprejel hrvatske in srbske voditelje opozicije. — Naš poslanik v Parizu dr. Vesnić pa je obiskal Jugoslovanski klub ter se dolgo razgovarjal z dr. Korošcem. Vse to kaže, da so v Belemgradu vladni krogi precej nervozni. Mi pa pravimo, da posledica njihove vlade ne bo le nervoznost, marveč tudi glavobol, ki vedno spremlja »mačka«.

+ Dr. Korošec za delo v narodnem predstavništvu. »Jutranji List« poroča iz Belegada, da se v političnih krogih trdi, da je dr. Korošec izjavil, da njegova stranka ne bo vodila obstrukcije v narodnem predstavništvu, ako bi se le to sklicalo.

+ Oboroževanje in vojaške zveze. Iz Pariza dohajajo vedno nove vesti, da je sklenjena vojaška zveza med Francijo in Jugoslavijo. Medtem pa prihajajo z Dunaja vesti, da se je ob bivanju socialdemokrata dr. Rennerja v Pragi sklenila med Avstrijo in Češko vojaška zveza. Kakor trde vesti, naj se osnuje vojaška zveza tudi med Avstrijo in Jugoslavijo. Tem pogajanjem, ki so jih vodili češki in avstrijski socialistični ministri je kumoval jugoslovanski socialist minister Kristan. Razlika med starimi vojaškimi zvezami in sedanjimi je ta: Prej so jih sklepale kranje glave, sedaj pa nekronani socialisti. Prej so vladali za ljudsko kri grofovske in knežji ministri, sedaj pa zastopniki socialističnega proletarijata. Razlika je mala, učinek pa isti. Kaj bo rekel k temu socialistični proletarijat? Ali ni še dovolj oboroževanja? Kdo je prašal ljudstvo za mnenje? Kdaj je ljudstvo govorilo? Ravno zato mora naš parlament — molčati!

+ Kakor poroče Wilson. »Riječi« poročajo iz Belegada 24. t. m.: Vlada je danes (25. jan.) že drugi dan brez službenih obvestil iz Pariza. Po mnenju belgrajskih političnih krogov izteče rok ultimata 26. t. m. Privatne informacije, ki so došle iz Pariza, pravijo, da se je položaj medtem že izpremenil, ker sta tako Jugoslavija kakor Italija nezadovoljni z ultimatom. Jugoslavija ne more doprinesiti še večjih žrtv, a Italija se noče odpovedati suvereniteti nad Reko. V belgrajskih političnih krogih se je utrdilo mnenje, da bo vlada na ultimatu entente odgovorila z odločnim: ne! — »Jutarnjemu Listu« pa poročajo iz Belegada, da se je naša vlada po prejemu ultimata obrnila za informacije na vlado v Washingtonu ter čaka sedaj na odgovor. Naša vlada bo svoj končni odgovor v jadranskem vprašanju formulirala po tem, kakor se bo glasil Wilsonov odgovor njej. — Kakor poročajo italijanski listi, je naš mirnovni delegaciji rok za odgovor na ultimatu podaljšan za 4 dni. Ni pa govora v teh poročilih, da bi sedanja vlada rekla: »Kakor poroče parlament.« Wilson bo imel lep pojem o tej demokraciji vladi, ki se ozira na enega moža v Ameriki, ne pa na parlament lastnega ljudstva.

+ Narodna banka. »Riječi« poroča iz Belegada, da se upravni odbor Narodne banke začasno razširi tudi na ta način, da se vpokličejo še štirje člani iz novih pokrajin, ki bodo imeli posvetovalni glas. Ko se snide občni zbor, bo izvolil nov upravni odbor. Od štirih novih posvetovalnih članov odpade po eden na Slovenijo, Hrvatsko, Vojvodino in Bosno. Banka začne izdajati nove kronsko-dinarske novčanice od 1. februarja dalje. Morda si bo pa le premislila? Imenovanja bodo ustvarila nekaj novih demokratskih korit.

+ Po turško. Nekaj novih zgledov o razmerah, ki so se vdomačile v Jugoslaviji pod demokratsko-socialistično vlado navaja »Narodno Djelo«. V Vojvodini so se osnovali samostojni odbori, ki razpisujejo in izterjujejo »vojni davek« brez vsakega zakonitega temelja, brez vseh podatkov o premoženju — po slepi volji »odborov«; obdavčencu je vzeta vsaka možnost pritožbe. Proti temu turškemu početju se je dvignila iz Sombora deputacija in šla do ministra Veljkovića v Belegrad. Le-ta je deputaciji svečano zatrdil, da o kakih odborih za pobiranje vojnega davka ničesar ne ve ter je vprico deputacije izdal ukaz, da se delo teh odborov takoj ustavi. Ko se je deputacija vrnila v Sombor, je našla odbor še vedno na delu, še več — odbor je izjavil, da ne pozna nobenega ministrskega ukaza, ki bi bil zanj merodajen! Ljudem se dalje pleni premoženje. — Iz poglavja »Agrarna reforma«. V Tutoku bliž Novega Sada leži obsežno veleposestvo. To veleposestvo so vladni organi za agrarno reformo meni nič tebi nič razdelili po 8 oral posamezniku, in sicer tudi ljudem, ki zemlje ne bodo obdelovali sami, marveč jo dali v podzakup. Med temi je študent medicine, potem bančni uradnik, ki ima več hiš in 80 oral vinogradov in podobni ljudje. Vsi imajo dovoljenje, da zemlje ne obdelujejo sami, marveč jo dajo v podzakup — seveda z desetkratnim dobičkom! Z obilnih vseh pa kmetskega

prebivalstvu manjka zemlje. — Uprava daljšega mitropolitskega veleposestva — karlovska srbska mitropolitska stolica je tačas izpraznjena in dohodki gredo v cerkveni šolski fond — je razdelila zemlje v najem kmetom po 8 oral posamezniku proti najemnin 44 K na leto in oral. Pridela se na tej zemlji po 14 kvintalov pšenice na oralu in vrže pridelek na 8 oralih 32.000 K; od tega dobi cerkveni fond 352 kron, kar ne bi bilo tako hudo, ako ne bi bilo toliko potrebnih, naravnost ubožnih duhovnikov, razen tega v Liki, Primorju in drugod toliko revnih kmetov, pa toliko invalidov itd. — Drugo mitropolitsko veleposestvo »Živa« je dal agent za agrarno reformo v zakup bivšemu bajskeemu velikemu županu Magjari Szemző Gyuli proti najemnin letnih 100 K za oral. Szemző Gyula seveda zemlje ne obdeluje sam, marveč jo je oddal v pozakup po 500 K za oral; pri vsakem oralu ima torej brez najmanjšega truda ali skrbi 400 K čistega dobička. Uprava »Živa« pa izda letno za melioracije po 140 K na oral, ima torej pri vsakem oralu 40 K gotove izgube. Mitropolitski srbski cerkveni odbor je napravil proti takemu reševanju agrarne reforme utok na ministrstvo, a uspeh je bil ta, da je Szemző Gyula dobil še pohvalo istega ministrstva za agrarno reformo!

Dnevne novice.

— Dramatični odsek društva sv. Jožefa v Tržiču priredi v nedeljo 25. t. m. zvečer ob pol osmih v dvorani Našega doma narodno igr »Deseti brat«. Vabimo k obilni udeležbi.

— Iz Sela pod Ljubljano. Opomnimo dr. Žerjavo, ki ima nepopisno skrb za blagor občin, naj ne vzame plašjivega konja, ko se bo vozil iz Ljubljane v Zalog. Utegnila bi se mu pripetiti velika nesreča. V Selo teče namreč Ljubljanska tik ceste. Če se konj sploši, lahko pade voz z voznikom in predsednikom vred v Ljubljano, ker ob cesti deloma ni nobene ograje. Taka kopelj bi za gospoda predsednika bila seveda neprijetna, zato bo morda kaj ukrenil.

— Draginjske doklade zagrebškimi mestnim uslužbencom. Dne 20. t. m. se je vršila pri poverjeništvu za notranje posle konferenca, pri kateri se je razpravljalo o povišanju draginjskih doklad občinam nameneccem. Draginjske doklade odgovarjajoče današnjemu stanju draginje naj bi se izplačevale od 1. januarja 1920 dalje. Po stanju razprave je upravičena nada, da bo to vprašanje v najkrajšem času povoljno rešeno.

— Zagrebška izdelovalnica drož je morala vsled pomanjkanja premoga ustaviti obrat. V mestu se že čuti pomanjkanje kruha.

— Influenca v Zagrebu je dosegla velik razmah. Bolnišnice so prenapolnjene, zdravniški preobloženi z obiski po zasebnih hišah. Tudi po vaseh v okolici je epidemija zelo razširjena.

— Španska bolezen. Število na španski bolezn obolenih je zadnje dni na Mažarskem znatno naraslo. V soboto je bilo javljenih 155, v nedeljo pa 161 novih primerov. V soboto je umrlo za špansko boleznijo 91, v nedeljo pa 11 oseb.

— Štrajk krojačev na Dunaju. V četrtek začnejo na Dunaju stavkati krojači. Spor zaradi plač v konfekcijski stroki še ni končan. Prihodnji teden bodo vsa dunajska mestna podjetja vnovič povišala svoje tarife za 30 do 100 odstotkov.

— Za šesturno delo v premošnjih. »Berliner Tageblatt« javlja iz Bohuma: Na današnji seji izredne glavne skupščine »Stara zveza rudarjev« so končali debato o vprašanju delovnega časa. Pri glasovanju se je skupščina izrekla za to, da se delovni čas pod zemljo skrajša na šest ur. V poimenskem glasovanju so odklonili izsilitev šesturnega delovnega časa s štrajkom ali z odklanjanjem dela.

— Požigalec, ropar in morilec? Poročali smo o požigih v okolici Polhovega Gradca, kakor tudi o ropu, izvedenem pri Jeri Trobec, kateri ji je grozeč s smrtno ropar izsilil 12.600 kron. Orožništvo v Polhovem Gradcu je izvedlo najboljše poizvedbe, ki so osredotočile sum požiga in ropa na Jožefa Gorjanca, domačina iz Zaloga pri Polhovem Gradcu, kateri je bil rojen leta 1894 in je stanoval na Glincah. Gorjanc pa ni osumljen samo požigov v okolici Polhovega Gradca, marveč še hujšega zločina: da je lani 4. januarja umoril in oropal Janka Rožnika, posestnika v Kozarih. Orožniški stražmojster Anton Baloh iz Polhovega Gradca je poizvedel za Gorjančev bivaljši in je obvestil o dejanskem stanju ljubljansko policijo, katera je Gorjanca aretirala. Gorjanc je po poklicu mizarški pomočnik, po prevratu »bil nekaj časa pri šoferjih v Ljubljani zaradi tatvine je bil že večkrat kaznovan in je tudi verzil. Pri Gorjancu so dobili 1482 kron v bankovcih, kateri so bili vsi kolkovani pri Zadržni zvezi. Pri policijskem ravnatelstvu v Ljubljani je vodil poizvedbe g. okrajni nadzornik Baebler; Gorjanc je trdil, da je zamenjal lire v Žireh za krome, in sicer 1 liro za 3 K 50 vin,

dasi so se takrat kupovale lire po 7 kren, kar je verzihek Gorjanc tudi gotovo prav dobro vedel. Poizvedbe so tudi dognale, da ni bila resnična trditev osumljenca, da bi mu bil posodil mesar »Karel« 1000 lir. Na lice mesta je odposlal g. policijski okr. nadzornik Baebler, detektiva Cankar, kateri je pokazal Jeri Trobčevi Gorjančev sliki; Trobčeva je po sliki spoznala Gorjanca za tistega, ki ji je uropal denar, osebno ga pa ne pozna. Dognalo se je tudi, da je bil 14. januarja Gorjanc pri Kermelju v Letniku, sam pa trdi, da je bil 14. jan. v Poljanah in da se je od tam vrnil zvečer v Ljubljano. Poskušeni Gorjančev alibi torej ne drži; pač se je pa dognalo, da so bili bankovci uropani Trobčevi res žigosani in kolkovani pri Zadržni zvezi v Ljubljani. Po zelo hitro izvedenih poizvedbah pri policiji so izročili v ponedeljek dne 26. jan. 1920 Gorjanca v preiskovalni zapor ljubljanskega dež. sodišča. Zločini, katerih je osumljen Gorjanc, so tudi v naših »rokovnjaških« časih redki.

Ljubljanske novice.

Ij Skrb za zanemarjeno mladino. Meščansko žensko društvo priredi v četrtek 29. januarja ob 5. popoldne v srebrni dvorani Uniona zopet zanimivo predavanje: Skrb za zanemarjeno mladino. Govori dr. Zamjen. Ljubljansko žensko krščanskega mišljenja se vlijudno vabi, da se udeleži predavanja kaj najobilnejše.

Ij Prenosišča za vračajoče se vojne ujetnike. Včeraj smo poročali, da je moral v nedeljo zvečer došli transport prenočiti v nezakurjenih in razbitih barakah na južnem kolodvoru. Ko so ujetniki došli v Ljubljano na kolodvor, se jim je, na vprašanje, kje bodo spali, reklo, da v baraki, ki je žal zelo mrzla, ker ni premoga. Na podlagi tega obvestila je bila sestavljena naša notica. Izvedeli pa smo, da so došli transport v nedeljo zvečer prepelali v taborišče na Resljevi cesti, kjer so bili fanje pogoščeni in nastanjeni v zakurjenih barakah z dobrimi ležišči. Barake so v tem taborišču že od preteklega tedna prirejene za prenočišča vračajočih se vojakov. Poveljstvo taborišča stori — kakor se nam zatrijuje — vse, da olajša vračajočim se vojakom položaj.

Ij Novo pristanišče v Ljubljani. Odkar smo v Sloveniji brez pristanišča, je zopet prišlo v čast nadomestilo za tržaško luko starodavno pristanišče v Ljubljani v Trnovskem pristanu. Pristanišče so iznašli verzihniki in tihotapci, ki so pričeli polagoma iztihataplji prepovedano blago iz Ljubljane po Ljubljanci v čolnih proti Vrhniku, odtam pa čez demarkacijsko črto. Policijski straži se je pristanišče v Trnovskem pristanu zadnje čase tako omililo, da so gledali z ljubeznijo na njega. Te dni je neki policijski stražnik zaplenil v čolnu 2 vreči tobaka s 1700 ovoji, tihotapec, kateri je znan, je pa odnesel pete.

Ij Skrb za klobase. Znano je, da si politični Ljubljanci in tuji radi privoščijo kranjske klobase ali hrenovke. Proletarjem pa se zdi, da se kuhanje klobas predebalo računa. Na vsaki stojnici se dnevno skuha nad 300 klobas. Ker pa se za kuhanje vsake klobase zahteva najmanj 1 krono, zasluži prodajalec klobas v 5 urah 300 K, kar bi sicer privoščili prodajalcu, če ne bi bilo na škodo odjemalcev, ki pa dobe za 8urno težko delo le 20 K. — Zahtevamo torej, da tista oblast, ki določa ceno surovim jajcem, določi tudi pravično ceno kuhanim klobasam.

Ij Zaplenjeno vojaško blago. Detektivni kolodvorske ekspoziture so zaplenili povodom neke hišne preiskave v podstrešju v Zgornji Šiški kompletan Morseyev brzojavni aparat, 2 namizna telefona, telefonsko centralo in 4 velike artiljerijske daljnogleda. Blago, ki bo dobrodošlo naši vojski, je pustil neki tam stanujoči vojak ob razsulu bivše avstrijske armade.

Ij Zaplembe tobaka. Detektivni kolodvorske policijske akspoziture so zaplenili v neki gostilni v Kolodvorski ulici večjo množino tobaka. — Na Sv. Petra cesti št. 78 so zaplenili 189 ovojev različnega cigaretnega tobaka, ki ga je pustila tam Frančiška Blažič iz Gorice, da ga iztihatapi. — Ob priliki neke hišne preiskave pri Dunajčanki Mariji Kegel na Selo so pa detektivni kol. pol. ekspoziture zaplenili 100 ovojev tobaka.

Ij Predpust je spravil v najboljšo voljo goste, ki se zbirajo v neki ljubljanski restavraciji, v kateri je gospodar na vino tako hud, da ga je predlanskim zljil lepo množino v lijak, ker so nekateri porečni gostje v njegov hram vino vtihotapili. V mirnih prostorih se zbirajo ljudje, ki v naših dragih časih primeroma poceni kosijo in večerjajo. Presneti predpustni čas je povzročil, da so krstili svoja omizja, o katerih imen nekatera zaslužio, da jih pribijemo. Evo jih: Omizje slabih dovlopov kot zaljubljenec, kot odbitih snubcev, kot jezičnikov, omizje filistrov, miza napitničarjev, kot politikov itd.

Odgovorni urednik Jože Kotar.
Izdajatelj konzorci »Večernega lista«
Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.